

ЛІДЕРИ ЗРОСТАННЯ

Окрема галузь економіки, будь-то промисловість, сільське господарство, транспорт, торгівля чи будівництво, є індивідуальною та важливою з точки зору розвитку національної економіки, а поступ у кожній з них визначає, який саме шлях обрала країна.

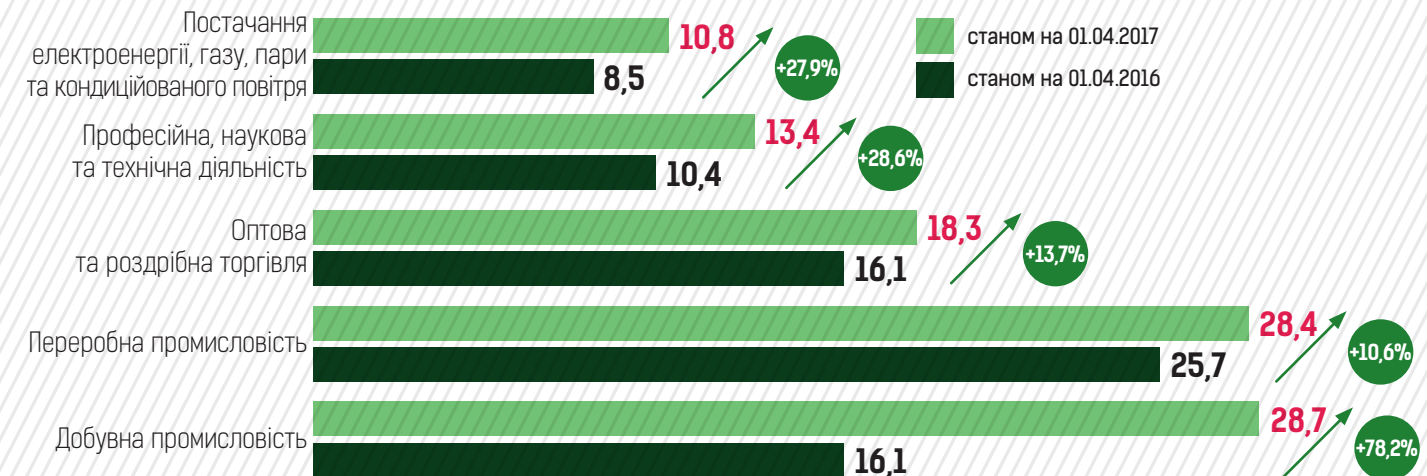
Згідно з оприлюдненими даними Державної служби статистики України у I кварталі 2017 р. галузями, що сформували ліву частку ВВП 38,8 %, стали переробна та добувна промисловість, торгівля та транспорт. Це й не дивно, оскільки доведено, що значна кількість і вітчизняних, і закордонних інвестицій спрямовується саме на розвиток добувної промисловості (переважно видобуток природного газу) та переробної — харчову та хімічну промисловість, металургійне виробництво, а також у сферу оптової та роздрібно торгівлі — галузь, де швидко з'являються нові товари, швидкими темпами змінюється асортимент, швидко окупаються витрати й комерційні ризики невисокі, а продукція є затребуваною на міжнародних ринках.

У частині наповнення державного бюджету, демонструючи тенденцію до збільшення податкових відрахувань, найбільші частки надходжень до Зведеного бюджету України припали на вищезазначені галузі. За оприлюдненими ДФС даними, у I кварталі 2017 р. підприємства добувної промисловості сплатили 28,7 млрд грн, що на 71,2 % більше порівняно з I кварталом 2016 р., переробної промисловості — 28,4 млрд грн (зростання становить 10,6 %), оптової та роздрібно торгівлі — 18,3 млрд грн (зростання становить 13,7 %).

ВІТЧИЗНЯНІ «СУПЕРМЕЙДЖЕРИ»

Протягом останніх трьох років через відомі всім причини Україна докладає чималих зусиль, намагаючись повністю задовольнити потреби у природному газі власними силами. Згідно з фактичними даними найбільша компанія-видобувач природного газу — ПАТ «Укргазвидобування», яка за перше півріччя 2017 р. видобула 7,4 млрд м³ (на 2,3 % більше відповідного періоду 2016 р.), залишається

Порівняння сплат податкових платежів основними галузями економіки України за I квартал 2016 – 2017 рр., млрд грн

Найбільші платники податків до Зведеного бюджету України нафтогазового сектору за перше півріччя 2017 р., млн грн

Платник	Станом на 01.07.2016 р.	Станом на 01.07.2017 р.	Приріст, %
1 ПАТ «Укргазвидобування»	13 882	25 861	86
2 ПАТ «Укрнафта»	3 514	5 686	62
3 ПрАТ «Нафтогазвидобування»	2 236	2 298	3
4 ТОВ «Енерго-сервісна компанія «Еско-Північ»	856	1 131	32
5 ПрАТ «Видобувна Компанія «Укрнафтобуріння»	347	656	89
6 ПрАТ «Природні ресурси»	371	573	54
7 СП «Полтавська Газонафтова компанія»	280	414	48
8 ТОВ «Куб-газ»	312	335	7

протягом останніх років найбільшою компанією — платником податків, що сплатила у першому півріччі 2017 р. рекордні 25,8 млрд грн.

Компанією, що утримує другу сходинку серед лідерів галузі та п'яту у загальному рейтингу найбільших платників податків України за підсумками першого півріччя 2017 р., стало ПАТ «Укрнафта», яке продовжує нарощувати податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів та виконувати поточні податкові зобов'язання, про що свідчить наведена статистика. Однак сума податкового боргу не зазнала змін, і станом на 30 червня 2017 р. кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом становила 13,2 млрд грн.

Попри те що на початку року компанія стабілізувала добовий видобуток нафти і конденсату завдяки раціональному використанню фінансових ресурсів

і низки технічних заходів з інтенсифікації видобутку на існуючих свердловинах, у другому півріччі 2017 р. можливе погіршення виробничих і фінансових результатів. Причина криється у відмові Держгеонадр продовжити термін дії спецдозволів, що призвело вже до зупинки видобутку ресурсів на шести родовищах.

Поряд з двома державними компаніями-видобувачами нарощують видобуток, а з тим і відрахування до бюджету, приватні компанії. Однією з таких є ПрАТ «Нафтогазвидобування», що входить до компанії ДТЕК. Компанія

посіла 13 сходинку «податкової сотні», збільшивши порівняно з першим півріччям 2016 р. відрахування на 3 % і сплативши близько 2,3 млрд грн.

Загалом у першому півріччі 2017 р. підприємства нафтогазового сектору, що займаються видобутком сирої нафти та природного газу, підвищили рівень відрахувань до державного бюджету, сплативши понад 36 млрд грн. (6,3 та 29,9 млрд грн відповідно). Загальна сума відрахувань за минулий рік становить майже 47 млрд грн, відповідно, можна передбачити, що цього року результат сплат підприємств даного сектору значно перевищить минулорічний. Такі результати головним чином пов'язані зі зниженням рівня рентних ставок на видобуток нафти з 45 до 29 % з початку 2017 р. та на видобуток природного газу з січня 2016 р. до 14 — 29 %.

ВУГІЛЬНА ГАЛУЗЬ

Розвиток власної вуглесировинної бази та підтримка вугільної галузі упродовж багатьох років незалежності України свідчить про те, що вугілля залишилося найнадійнішим енер-

гетичним ресурсом в енергобалансі країни. А після підвищення цін на природний газ у 2005 р. вугілля почало розглядатися як надійний ресурс забезпечення енергетичної безпеки. Однак починаючи з липня 2014 р. внаслідок захоплення частини території Донецького вугільного басейну, де знаходяться найбільші поклади антрацитового вугілля, швидкими темпами відбулося скорочення видобутку.

Через події на сході країни значна частина шахт (головним чином тих, що підпорядковуються Міністерству енергетики та вугільної промисловості України) була затоплена або зруйнована. Це призвело до згортання діяльності значної кількості державних вугільних підприємств. Сьогодні ж найбільші обсяги продовжують видобувати приватні вугільні компанії, які переважно належать до вертикально-інтегрованої енергетичної корпорації ДТЕК: ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля», ПрАТ «ДТЕК Шахта Комсомолець Донбасу», ТОВ «ДТЕК Добропіллявугілля», ТОВ «ДТЕК Свердловантрацит», ТОВ «ДТЕК Ровенькиантрацит» та інші. Лише одне ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля» сплатило у першому півріччі 2017 р. до державного бюджету 1,2 млрд грн, збільшивши відрахування порівняно з аналогічним періодом 2016 р. на 59 %.

За період, який досліджується, усіма підприємствами вуглевидобувної промисловості було сплачено 2,5 млрд грн — менше 1 % загальних сплат податкових платежів до Зведеного бюджету України.

ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Переробна промисловість — основа вітчизняної економіки, яка формує значну частку ВВП (у I кварталі 2017 р. вона становила 11,7 %) та забезпечує

значну частину валютної виручки від експорту промислових товарів. Сучасному переробному комплексу притаманний розвиток економічно ефективних виробництв здебільшого у харчовій промисловості, підвищення конкурентоспроможності продукції та активізація інвестування.

Станом на 1 липня 2017 р. підприємства переробної промисловості вийшли на перші позиції щодо сплати податків, сплативши понад 57,3 млрд грн до Державного бюджету України. Найбільша сума за платежами надійшла від підприємств Офісу великих платників податків — 38,9 млрд грн, або 68 % усіх сплат підприємствами галузі.

Серед приватних компаній абсолютними лідерами переробної промисловості зі сплати податкових платежів залишаються компанії «великої четвірки» — виробників тютюнових виробів: ПрАТ «А/Т Тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки», ПрАТ «Філіп Морріс Україна», ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» та ПрАТ «Імперіал Тобакко Продакшн Україна», які посідають у рейтингу найбільших платників податків третю, четверту, дев'яту та дванадцяту сходинку, сплативши 20,4 млрд грн — 7 % усіх сплат до державного бюджету.

Статистика ДФС засвідчує, що серед підприємств переробної промисловості окрім «тютюників» значний внесок до державного бюджету здійснюють компанії, що займаються виробництвом напоїв. Лише у ТОП-100 найбільших платників податків нарахувалося 10 таких компаній, серед них — транснаціональні гравці «Carlsberg Україна» та «САН ІнБев Україна», ТОВ «Національна горілчана компанія», ПрАТ «Оболонь», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Гетьман», ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо». Загальна сума сплат усіма підприємствами, що здійснюють такий вид економічної діяльності, становить у першому півріччі 2017 р. 7,4 млрд грн.

Серед інших видів економічної діяльності харчової промисловості, чий внесок до державного бюджету хоча й нестрімко, але зростає, — виробництво молочних продуктів (за перше півріччя 2017 р. підприємствами було сплачено 818 млн грн), виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів (683 млн грн), виробництво м'яса та м'ясних продуктів (486 млн грн).

Серед інших галузей переробної промисловості у частині сплат податків вагоме місце посідає чорна металургія за видом економічної діяльності «виробництво чавуну, сталі та феросплавів», підприємства якого сплатили в аналізований період 3,8 млрд грн. Ще десять років тому металургія була провідною га-

лузью вітчизняної економіки, однак зниження світових цін на сировину спричинили зростання виробничих витрат, а з тим і скорочення виробництва. А з часів захоплення частини Донецької та Луганської областей, де знаходиться значна кількість підприємств металургійного комплексу, перспективи у галузі не з найкращих. Тим більше що навесні цього року самопроголошеною ДНР було «націоналізовано» значну частину українських підприємств, серед яких Єнакіївський металургійний завод.

ОПТОВА ТА РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ

Попри те що торгівля як галузь економіки не створює нових технологій, які є так важливі для вітчизняного промислового комплексу, вважається особливою, оскільки відіграє значну роль у формуванні економічного потенціалу України (за результатами I кварталу 2017 р. галузь посіла першу сходинку серед інших за внеском у ВВП (14%)) та задоволенні потреб населення у високоякісних товарах та послугах. Підприємства торговельної галузі забезпечують роботою значну частину економічно-активного населення України та приносять чималу частину прибутку. Зокрема, у січні — червні 2017 р. оборот роздрібною торгівлі порівняно з відповідним періодом 2016 р. зріс на 7,3 %, а оптової — на 1,5 %.

Серед підприємств роздрібною торгівлі, які не перший рік здійснюють відчутний внесок у формування дохідної частини державного бюджету України, — ТОВ «АТБ-Маркет» (порівняно з першим півріччям 2016 р. у 2017 р. приріст становить 13 %, компанія посіла 18 сходинку ТОП-100), ТОВ «Епіцентр К» (31 сходинка, приріст 30 %), ТОВ «Сільпо-Фуд»

Сплата податків до Зведеного бюджету України за основними галузями, станом на 1.07.2017

Оптовий та роздрібний товарооборот у першому півріччі 2017 р.

Оптовий товарооборот підприємств (юридичних осіб), млн грн	857 691,6
Індекс фізичного обсягу оптового товарообороту, % до відповідного періоду попереднього року	101,5
Оборот роздрібної торгівлі, млн грн	362 596,8
Індекс фізичного обсягу обороту роздрібної торгівлі, % до відповідного періоду попереднього року	107,3

(60 сходинка, приріст 100 %), ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» (68 сходинка, приріст 63 %), ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет» (78 сходинка, приріст 80 %), та оптової — ТОВ «ДТЕК Трейдінг» (22 сходинка, приріст 452 %), ТОВ «Тедіс Україна» (32 місце, приріст 35 %), ТОВ «Мосанто Україна» (46 сходинка, приріст 89 %). Загальна сума податкових відрахувань у січні — червні 2017 р. підприємствами галузі становить майже 35 млрд грн — 11,4 % усіх відрахувань до державного бюджету.

ТРАНСПОРТ

Унікальне географічне розташування України, яка знаходиться на перехресті основних торговельних шляхів Європи та Азії, та наявний потенціал транспортної інфраструктури дають змогу отримувати низку переваг, скориставшись якими країна може забезпечити динамічність економічного розвитку. Транспорт як сполучна ланка між регіонами, галузями та підприємствами — одна з базових галузей економіки України, яка за результатами I кварталу 2017 р. забезпечила 7 % ВВП — 40,4 млрд грн та 16,3 % усіх надходжень до Зведеного бюджету України — 22,6 млрд грн. Без успішного розвитку та функціонування даної галузі неможливо повною мірою забезпечити інтенсифікацію виробництва та досягти високих темпів економічного розвитку.

Транспорт є комплексною галуззю інфраструктури, яка включає трубопровідний, залізничний, річковий, морський, автомобільний, повітряний

та інші види транспорту. Згідно з інформацією Державної служби статистики України за перше півріччя 2017 р. вантажооборот підприємств транспорту становив 166,9 млрд ткм, або 109,1 % обсягу аналогічного періоду 2016 р.

Найперспективнішим видом транспорту на сьогодні є залізничний, який включає розгалужену мережу залізниць, розвинену інфраструктуру та значну кількість рухомого складу. Стабільність роботи залізниць дає змогу залишатися конкурентоспроможним видом транспорту, задовольняючи потреби національної економіки та населення у перевезеннях. Підприємством, що посіло восьму сходинку серед найбільших платників податків цього виду транспорту, стало ПАТ «Укрзалізниця», що сплатило до Зведеного бюджету України у першому півріччі 2017 р. 4,6 млрд грн, збільшивши надходження порівняно з першим півріччям 2016 р. на 11 %. Ще одним підприємством, що увійшло до «податкової сотні» такої галузі, стало Державне територіально-галузеве об'єднання «Південно-Західна Залізниця», що сплатило 222 млн грн (приріст відрахувань порівняно з минулим роком становить 70 %).

Україна має досить потужний транзитний потенціал у частині перекачування природного газу та нафти, що здійснюється трубопроводами. Попри негативну інформаційну кампанію, що проводилася у минулі роки російською стороною, ПАТ «Укртрансгаз» — оператор ГТС України — за перше півріччя

Вантажні перевезення у першому півріччі 2017 р.

	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн ткм	у % до першого півріччя 2016 р.	млн т	у % до першого півріччя 2016 р.
Транспорт, у тому числі:	166 881,2	109,1	308,4	105,7
залізничний	94 925,9	106,1	166,2	102,3
автомобільний	18 904,9	108,8	82,3	108,7
водний	2 059,1	121,9	2,3	93,3
трубопровідний	50 878,0	114,9	57,6	112,8
авіаційний	113,3	97,6	0,04	91,1

2017 р. збільшив загальний обсяг транзиту російсько-го газу територією України до країн ЄС та Молдови на 8 млрд м³ (21 %) — до 45,7 млрд м³. Така компанія не перший рік входить до десятки ТОП-100 платників податків, посідаючи сьому сходинку. Станом на 1 липня 2017 р. компанія сплатила 4,8 млрд грн до Зведеного бюджету України (порівняно з аналогічним періодом 2016 р. приріст становить 83 %).

Підприємство, що є оператором системи магістральних нафтопроводів України — ПАТ «Укртрансгаз», перерахувало до Зведеного бюджету України майже 300 млн грн, що на 47 % менше порівняно з першим півріччям 2016 р., і посіло лише 69 сходинку у рейтингу ТОП-100. Примітним є те, що порівняно з минулим роком підприємство в аналізований період збільшило транзит нафти на 8 %, транспортувавши 7,746 млн т нафти.

Серед підприємств водного транспорту найбільші податкові вливання забезпечило ДП «Адміністрація морських портів України», що сплатило до Зведеного бюджету України 2,25 млрд грн, збільшивши надходження порівняно з 2016 р. на 15 %. Підприємство є одним із найбільших державних підприємств, що входить у сферу управління Міністерства інфраструктури України та об'єднує морські порти й інші інфраструктурні елементи, одночасно сприяючи розвитку та конкурентоспроможності кожного з них.

Повітряний транспорт України у «податковій сотні» представлено ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль», що сплатило за аналізований період 726 млн грн (приріст порівняно з 2016 р. становить 115 %). Міжнародний аеропорт «Бориспіль» найбільший та найпотужніший в Україні, що забезпечує сьогодні понад 57 % авіаційних пасажирських перевезень України.

Загалом транспорт як інфраструктурна галузь відіграє важливу роль у розвитку національної економіки, сприяючи її інтеграції в європейську та світову економічні системи, укріплюючи зовнішньоторговельні зв'язки та збільшуючи обсяги валютних надходжень.

ЗРОСТАЮЧА РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Попри те що сільське господарство не входить до п'ятірки галузей зі сплати податків, галузь має пріоритетне значення у частині забезпечення продовольчої безпеки не лише України, а й інших країн світу (провідними покупцем вітчизняної пшениці залишається Індія, кукурудзи — Іран та країни ЄС, а ячменю — Саудівська Аравія). Сьогодні Україна входить до трійки світових експортерів сільськогосподарської продукції та посідає перші позиції

у світі за темпами зростання продуктивності зернового господарства.

На відміну від багатьох інших галузей сільське господарство має певні особливості: залежність від кліматичних та погодних умов, має сезонний характер, що призводить до значного коливання цін на сільськогосподарську продукцію, а також до нерівномірності формування доходів, а з тим і до податкових відрахувань.

Перспективи цього сектору почали прослідковуватися, коли Європа «відкрила свої двері» для українського експорту сільськогосподарської продукції. Завдяки скороченню ввізних мит ЄС почалося збільшення експорту агропродукції, зокрема зернових культур, м'яса птиці та різних харчових продуктів. Зазначені факти засвідчили про новий виток розвитку вітчизняного агросектору.

Серед видів економічної діяльності сільськогосподарства у частині сплат податкових платежів вагоме місце посідають «виращування однорічних і дворічних культур» та «тваринництво», за якими було сплачено у першому півріччі 2017 р. 15,7 млрд грн та 2 млрд грн відповідно. Серед підприємств, що займаються виращуванням однорічних і дворічних культур, у частині сплати податків у першому півріччі 2017 р. вагоме місце посіла компанія ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» (МХП) — Сільськогосподарське ТОВ «Дружба-Нова», що сплатило 278 млн грн (приріст порівняно з відповідним періодом 2016 р. становить 482 %).

Щодо тваринництва, то серед платників податків, чий внески були значними, стали також підприємства МХП: ТОВ «Вінницька птахофабрика», що сплатило 400 млн грн податків (приріст 385 %) та ПрАТ «Миронівська птахофабрика» — 280 млн грн (приріст 179 %). У сумі зазначені вище підприємства сплатили 34 % податкових платежів усіх підприємств галузі сільськогосподарства за видом економічної діяльності «тваринництво».

Цікавим є факт, що у 2016 р. компанії МХП виробили більше 600 000 т м'яса птиці, близько третини яких експортується. Компанія виробляє 60 % всієї української курятини. У I кварталі 2017 р. холдинг збільшив дохід на 27 % — до 279 млн дол. США, експортна виручка сягнула 164 млн дол., або 59 % обсягу продажів за аналогічний період у 2016 р.